

DİYARBAKIR BAROSU

DEPREM VE YAŞAM HAKKI RAPÖRÜ

EKİM 2023

GİRİŞ

Kahramanmaraş'ın Pazarcık İlçesi ile Gaziantep'in Şehitkamil İlçesi arasında kalan ve Maraş sınırları içerisinde yer alan Sofalaca mevkiinde 6 Şubat 2023 günü saat 04.17'de, 7.7 büyüklüğünde, tarihin gördüğü en büyük depremlerden birisi gerçekleşmiştir. Deprem Kahramanmaraş, Gaziantep, Adıyaman, Hatay, Adana, Osmaniye, Kilis, Malatya, Şanlıurfa ve Diyarbakır illerinde oldukça büyük bir yıkım yaratmıştır. İlk depremin şoku atlatılmadan aynı gün (6 Şubat 2023) saat 13.24'te Kahramanmaraş'ın Elbistan ilçesine bağlı Ekinözü mevkiinde 7.6 büyüklüğünde ikinci büyük deprem gerçekleşmiştir. Bu depremler Türkiye'nin yanı sıra, başta Halep ve Afrin olmak üzere Suriye'de çok sayıda kenti yıkıma uğratmıştır.

Yaşanan felakete ilişkin yürütülen afet yönetiminin insan hakları perspektifinden değerlendirilmesi amacını taşıyan bu rapor, yargılama dosyalarından edinilen bulgulara dayanmaktadır.

DİYARBAKIR İLİNDE YIKILAN YAPILAR VE YARGILAMA DOSYALARI

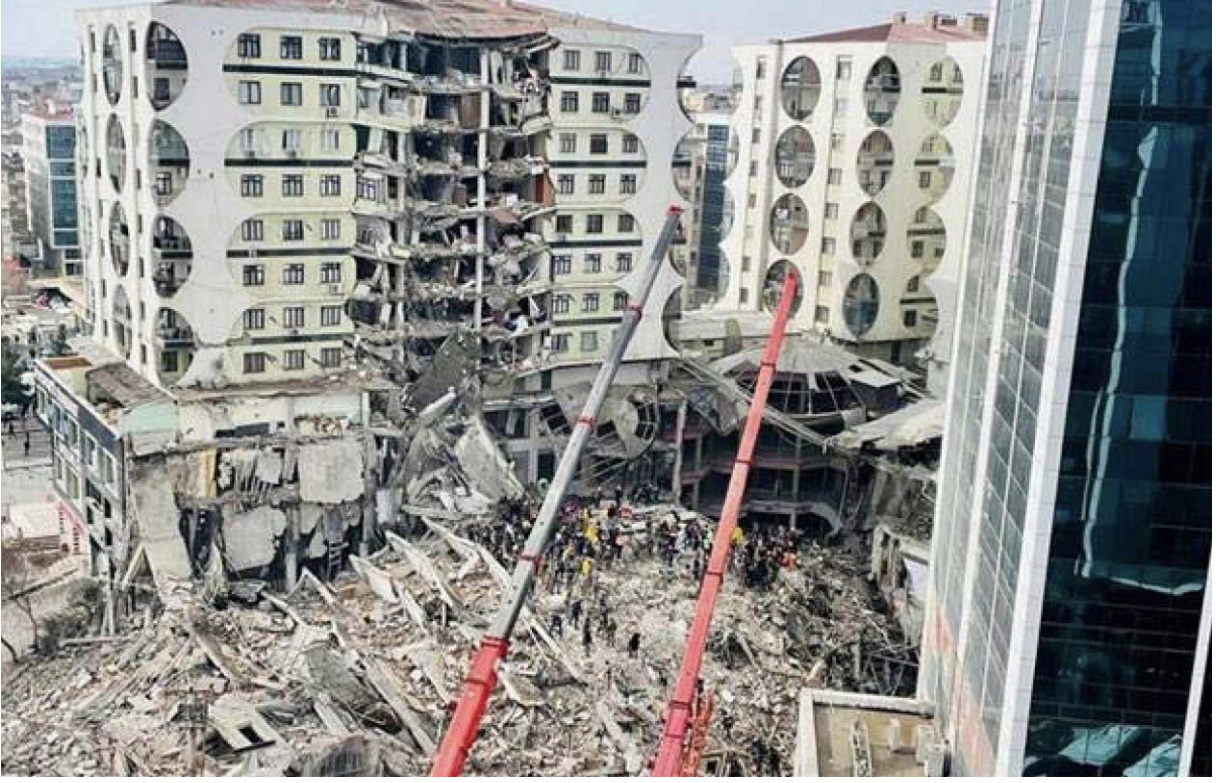
Türkiye ve Suriye'de, 6 Şubat 2023 tarihinde 7.7 ve 7.6 büyüklüğünde depremler meydana gelmiştir. On binlerce kişinin ölümüne, yaralanmasına ya da evsiz kalmasına yol açan felaket; Diyarbakır ilinde 414 kişinin hayatını kaybetmesine, 1'i boş olmak üzere 7 binanın (Galeria, Hisami, Dünder, Serin2, Yoldaş, Sözel Apartmanları) yıkılmasına ve binlerce konutun ağır ya da orta hasar almasına sebep olmuştur.

Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılan suç duyuruları ile birlikte, her yıkılan yapı için ayrı ayrı olmak üzere toplam 6 soruşturma açılarak "Deprem Soruşturma Bürosu'nda görevli bir cumhuriyet başsavcı vekili ve üç savcı tarafından tahkikat yürütülmeye başlanmıştır.

Yıkılan yapılara ilişkin kusur durumunun tespiti amacıyla, Fırat Üniversitesi (FÜ) Mühendislik Fakültesi İnşaat Bölümünce oluşturulan bilirkişi heyetinin hazırladığı raporun yanı sıra savcılığın kapsamlı bir rapor talebi üzerine İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğü tarafından 6 kişilik bilirkişi heyeti görevlendirilmiştir.

İş bu rapor tarihi itibarıyla Galeria, Hisami, Dünder Apartmanlarının tahkikatları tamamlanarak ve iddianame tanzim edilmiş ve davalar açılmış; Yoldaş, Serin2 ve Sözel Apartmanlarına ilişkin yürütülen soruşturma işlemleri ise devam etmektedir.

Galeria Sitesi

Yenişehir ilçesinde kentin ilk alışveriş merkezi olarak 1999'da yapımı tamamlanan, 4 katlı alışveriş merkezi, 8 katı da 4 bloklı 128 daireden oluşan Galeria Sitesi'nin B Bloku 6 Şubat 2023 tarih ve saat 04.14'te yaşanan ilk depremde yıkılmıştır. Diyarbakır Barosu üyesi meslektaşımız Serhan ÖZDEMİR ve ailesinin de aralarında bulunduğu 89 kişi yaşamını yitirmiş ve 22 kişi de yaralanmıştır.

Galeria Sitesi'nin 1994, 1995 ve 1999 tarihli yapı ruhsatlarına göre, deprem bölgelerinde yapılacak yapılar hakkındaki yönetmelik olan 1975 hükümlerine tabi olduğu, belediye arşiv dosyasında binaya ait 1994 tarihli yapı ruhsatı ekinde mimari, statik betonarme ve tesisat projelerinin bulunmadığı, tahkikat sırasında yapılan araştırmalar neticesinde tespit edilmiştir.

Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen 2023/8951 numaralı soruşturma kapsamında alınan bilirkişi raporunda; **Belediye arşiv dosyasında binaya ait son yapı ruhsatı olan 1999 tarihli tadilat yapı ruhsatı ekinde yalnızca mimari proje bulunmakta olup, statik betonarme projelerin ve statik hesap raporu ile tesisat projeleri bulunmamıştır. 1994 ve 1995 tarihli yapı ruhsatlarında binada 2 bodrum bulunmakta, 1999 yapı ruhsatında ise bir bodrum yer almıştır. Bina tek bodrumlu inşa edilmiştir. 1995 tarihli yapı ruhsatı eki projeleri 1999 tarihli yapı ruhsatı alınana kadar geçerli olduğu halde bina 1999 tarihine kadar bu ruhsata uygun olarak inşa edilmemiştir. 1999 tarihli tadilat yapı ruhsatında yapı yüksekliğinin 36,50 metre olarak belirtildiği halde bu ruhsat ekindeki mimari projede 1997 tarihli Diyarbakır**

Büyükşehir Belediyesi meclisinde alınmış imar kararına aykırı olarak en üst kotu 40,50 metre olarak gösterilmiştir. Binanın inşa edilmiş durumunun, belediye arşiv dosyasında yer alan hiçbir projeye uymadığı" tespit edilmiştir.

Raporun sonuç bölümünde ise **"Diyar Galeria B blok binasının belediye arşiv dosyasındaki onaylı ve onaylı olmayan projelere aykırı olarak inşa edilmiş olması, malzeme özelliklerindeki yetersizlik, uygulama ve işçilik hataları, fenni mesuliyet kapsamında yapım denetimindeki yetersizlik nedeniyle yıkılmış olduğu görüşüne varılmıştır. Bu nedenle binanın yapı ruhsatlarının gerekli ekleri olan mimari, statik betonarme ve tesisat projeleri tam olmadan düzenlenmiş olması, temel üstü vizesi alınmadığı halde, inşaata devam edilmesine müsaade edilmesi, binada yapılan mühürlenme sonrası resmi izin olmadan inşaata devam edilmesine müsaade edilmesi, binanın imar durumuna uygunluğunun kontrol edilmemesi, binanın yapı kullanım izin belgesi düzenlemeden iskana açılması nedeniyle ilgili belediye ve varsa diğer kurum yetkilileri, binanın ruhsat eki projelere uygun olarak yapılmaması mevcut beton ve donatı özelliklerinin 1995 tarihli tek onaylı statik betonarme projede öngörülen beton ve donatı sınıfını sağlamaması nedeniyle de bina fenni mesulünün ve bina müteahhidinin sorumlu olduğu görüş ve kanaatine varılmıştır"** değerlendirilmesinde bulunulmuştur.

Savcılıkça yürütülen soruşturma neticesinde, fenni mesul ve müteahhitlere ilişkin alınan bilirkişi raporu gereğince **'Bilinçli Taksirle Birden Fazla Kişinin Ölümü İle Birlikte Birden Fazla Kişinin Yaralanmasına Neden Olma'** suçundan cezalandırılma istemli hazırlanan iddianame Diyarbakır 11. Ağır Ceza Mahkemesince kabul edilmiş ve yargılama devam etmektedir.

Soruşturma kapsamında, Yenişehir Belediyesi yetkililerince Galeria Sitesi'nin mimari, statik betonarme ve tesisat projelerinin bulunmadığının tespit edilmesi nedeniyle ilgili kişiler hakkında soruşturma başlatılmış, 2023/44748 numaralı soruşturma kapsamında İçişleri Bakanlığı'ndan 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri gereğince soruşturma izni istenilmiştir. İş bu rapor tarihi itibarıyla, soruşturma izni talebine ilişkin süreç devam etmektedir.

Sözel Apartmanı

Diyarbakır'da 6 Şubat depreminde yıkılan Sözel Apartmanında, 48 kişi hayatını kaybetmiştir.

Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca 2023/8950 numaralı soruşturma kapsamında, Sözel Apartmanı'nın 1994 tarihli yapı ruhsatlarına göre, deprem bölgelerinde yapılacak yapılar hakkındaki yönetmelik olan 1975 hükümlerine tabi olduğu, belediye arşiv dosyasında binaya ait 1994 tarihli yapı ruhsatı ekinde mimari, statik betonarme ve tesisat projelerinin bulunduğu tespit edilmiştir.

Belediye onaylı 1994 tarihli betonarme proje dikkate alındığında betonarme donatılarının projedeki donatı sınıfını sağladığı ve bodrum kattaki kolonlarda herhangi bir kesilme olmadığı kanaatine varılmıştır. Zemin ve 1. kat seviyesindeki dersane kısmında kolon kesmeye dair herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Bina enkazında

bodrum kat seviyesinde yapılan incelemede belediye onaylı betonarme projesine göre yapılması gereken SP1 betonarme perde kolonu yerinde bulunmamıştır. Bina enkazında bodrum kat seviyesinde yapılan incelemede su deposu olduğu düşünülen bir bölge olduğu ancak bu su deposunun binanın onaylı mimari ve betonarme projelerinde yer almadığı tespit edilmiştir. Binanın onaylı mimari ve statik betonarme projelerine uygun olarak inşa edilmediği belirlenmiştir.

Soruşturma kapsamında alınan bilirkişi raporunda **"Bina yapı ruhsatı ile ruhsat ekindeki mimari ve betonarme projelerde bina kat sayısı bodrum+zemin+4 normal kat olmak üzere toplam 6 katlı olarak belirtilmesine karşın dava dosyasında yer alan binanın yıkılmadan önceki durumunu gösteren fotoğrafa göre binanın onaylı mimari ve betonarme projelerine aykırı olarak bodrum+zemin+9 kat+teras katı şeklinde toplam 12 kat olarak inşa edilmiştir. Belediye arşiv dosyasında fenni mesul ve yapı müteahhidinin isimlerinin geçtiği, yapı ruhsatı alımı aşamasında söz konusu inşaat için herhangi bir teknik eleman veya şantiye şefi ataması ve taahhünamesine rastlanmamıştır"** tespitine yer verilmiştir.

Alınan raporun sonuç bölümünde ise **"Sözel Apartmanı'nın, belediye arşiv dosyasındaki onaylı projelere aykırı olarak inşa edilmiş olması, malzeme özelliklerindeki yetersizlikler, uygulama ve işçilik hataları, fenni mesuliyet kapsamında yapım denetimindeki yetersizlik nedeniyle yıkılmış olduğu görüşüne varılmıştır. Binanın, yapı ruhsatının gerekli ekleri olan mimari ve statik betonarme projelerine aykırı olarak inşa edilmesine müsaade edilmesi, binanın imar durumuna uygunluğunun kontrol edilmemesi, binanın yapı kullanım izin belgesi düzenlenmeden iskana açılması nedenleriyle ilgili belediye ve varsa diğer kurum yetkililerinin, binanın ruhsat eki projelere uygun olarak yapılmaması, mevcut beton özelliklerinin onaylı statik betonarme projede öngörülen beton sınıfını sağlamaması nedeniyle bina fenni mesulünün ve bina müteahhidinin sorumlu olduğu görüş ve kanaatine varılmıştır"** değerlendirmesinde bulunulmuştur.

Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma devam etmektedir.

Hisami Apartmanı

Deprem anında Hisami Apartmanı'nda bulunan 135 kişiden 101'i hayatını kaybederken 34 kişi ise yaralanmıştır.

Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca 2023/8949 numaralı soruşturma kapsamında; binanın 1990'lı yıllarda ruhsatsız ve kaçak olarak yapıldığı, 2007'de imar planına alındığı, yapı ruhsatı, ruhsat ekleri, mimari, statik betonarme ve tesisat projelerinin olmadığı tespit edilmiştir.

Savcılıkça alınan bilirkişi raporunda **"Hisami Apartmanı'nın ruhsatsız ve projersiz inşa edilmesi, malzeme özelliklerindeki yetersizlikler, uygulama ve işçilik hataları, binanın denetimsiz olarak yapılmış olması ve kontrolsüz şekilde kolonlarda mantolama yapılarak taşıyıcı sisteme müdahale yapılması nedeniyle yıkılmış olduğu görüşüne varılmıştır. Binanın projersiz, ruhsatsız ve denetimsiz yapılması nedeniyle inşaata izin veren arsa sahibi ve inşaatı yapan bina müteahhidi ile bina müteahhidinin işi bıraktıktan sonra işi tamamlayanların, binanın bazı kolanlarına projersiz, ruhsatsız ve denetimsiz bir şekilde mantolama yapılarak taşıyıcı sisteme müdahale edenlerin, binanın projersiz, ruhsatsız ve denetimsiz olarak yapılmasına müsaade ederek gerekli yasal işlemleri yapmayan ilgili belediye ve varsa diğer kurum yetkililerinin sorumlu olduğu görüş ve kanaatlerine ulaşılmıştır"** tespitine yer verilmiştir.

Savcılıkça yürütülen soruşturma neticesinde kusuru bilirkişi raporu gereğince tespit edilen kişiler hakkında **'Bilinçli Taksirle Birden Fazla Kişinin Ölümü İle Birlikte Birden Fazla Kişinin Yaralanmasına Neden Olma'** suçundan cezalandırılma istemli hazırlanan iddianame Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesince kabul edilmiş ve yargılama devam etmektedir.

Dünder Apartmanı

Depremde yıkılan Dünder Apartmanı'nda 38 kişinin hayatını kaybetmiş ve 37 kişi yaralanmıştır.

Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca 2023/8952 numaralı soruşturma kapsamında, Dünder Apartmanı'nın 1992-1999 yılları arasında kaçak olarak yapıldığı ve 2010 yılında imar planına alındığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte, yapının belediye arşiv dosyasının bulunmadığına yer verilen raporda, dolayısıyla yapı ruhsatı, ruhsat ekleri, mimari, statik betonarme ve tesisat projelerinin olmadığı, ayrıca binada 2013 ve 2014 yıllarında iki kez yangın çıktığı, binanın yangından etkilenip etkilenmediği araştırılmadan kullanılmaya devam edildiği belirlenmiştir.

Savcılıkça alınan bilirkişi raporunda **"Dünder Apartmanı'nın ruhsatsız, projersiz ve kaçak olarak inşa edilmesi, malzeme özelliklerindeki yetersizlikler, uygulama ve işçilik hataları, binanın denetimsiz olarak yapılmış olması nedeniyle yıkılmış olduğu görüşüne varılmıştır. Binanın projersiz, ruhsatsız ve denetimsiz yapılması nedeniyle inşaatı izin veren arsa sahibi ve inşaatı yapan bina müteahhidinin, binanın projersiz, ruhsatsız ve denetimsiz olarak yapılmasına, kullanılmasına müsaade eden ve gerekli yasal işlemleri yapmayan ilgili belediye ve varsa diğer kurum yetkililerinin sorumlu olduğu görüş ve kanaatlerine ulaşılmıştır"** tespitine yer verilmiştir.

Savcılıkça yürütülen soruşturma neticesinde, kusuru alınan bilirkişi raporu gereğince tespit edilen arsa sahibi ve müteahhit hakkında **'Bilinçli Taksirle Birden Fazla Kişinin Ölümü İle Birlikte Birden Fazla Kişinin Yaralanmasına Neden Olma'** suçundan cezalandırılma istemli hazırlanan iddianame Diyarbakır 8. Ağır Ceza Mahkemesince kabul edilmiş ve yargılama devam etmektedir.

Yoldaş Apartmanı

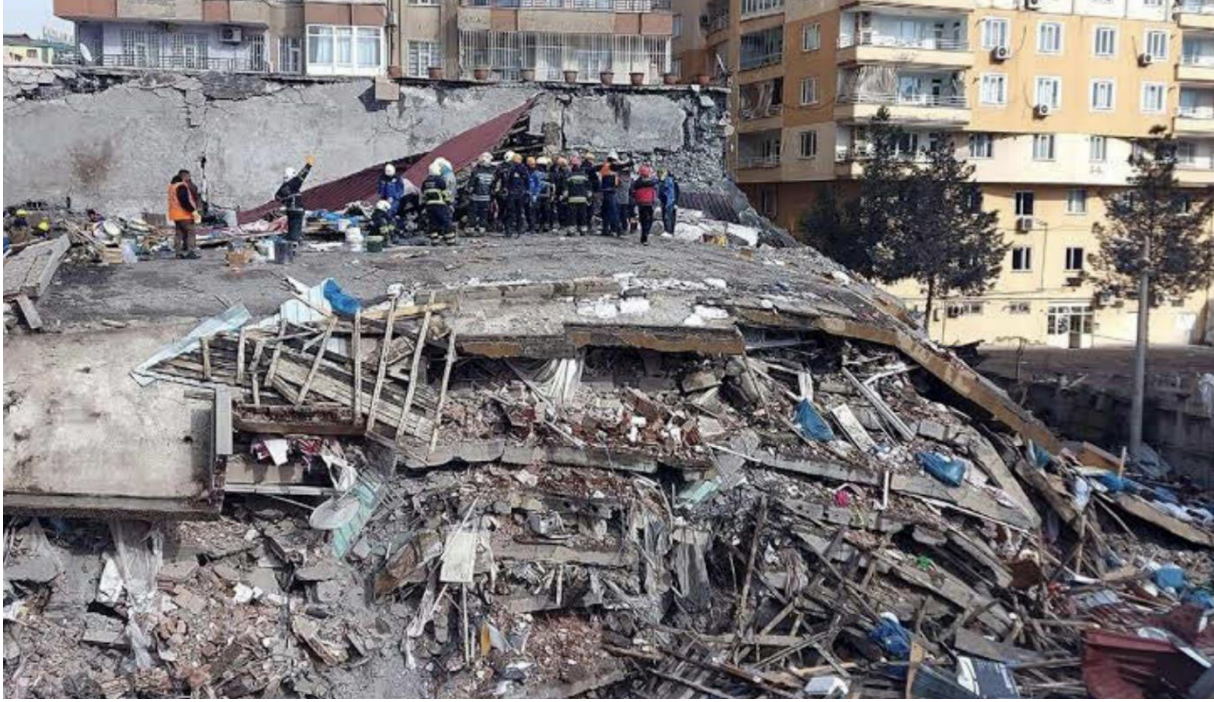
Depremde yıkılan Yoldaş Apartmanı'nda 60 kişi hayatını kaybetmiştir.

Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen 2023/8953 numaralı soruşturma kapsamında 1994 yılında yapılan Yoldaş Apartmanı ile ilgili yapının belediye arşiv dosyasının bulunmadığı, dolayısıyla yapı ruhsatının ve ruhsat ekinde olması gereken mimari, statik betonarme ve tesisat projelerinin mevcut olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca binanın 1975 deprem yönetmeliğinde tanımlanan en düşük beton sınıfı dikkate alındığında dahi beton karot numunelerinin söz konusu sınıfı sağlamadığı, betonarme imatlarının TS500 ile 1975 Deprem Yönetmeliğindeki konstrüktif koşullara uygun olarak yapılmadığı, binanın yapı kullanım izin belgesinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Savcılıkça alınan bilirkişi raporunda "Yoldaş Apartmanı'nın ruhsatsız ve projersiz inşa edilmesi, malzeme özelliklerindeki yetersizlikler, uygulama ve işçilik hataları, binanın denetimsiz olarak yapılmış olması nedeniyle yıkılmış olduğu görüşüne varılmıştır. Binanın projersiz, ruhsatsız ve denetimsiz yapılması nedeniyle inşaata izin veren arsa sahibi ve inşaatı yapan bina müteahhidinin, binanın projersiz, ruhsatsız ve denetimsiz olarak yapılmasına müsaade eden gerekli yasal işlemleri yapmayan ilgili belediye ve varsa diğer kurum yetkililerinin sorumlu olduğu görüş ve kanaatlerine ulaşılmıştır" tespitine yer verilmiştir.

Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma devam etmektedir.

Serin 2 Apartmanı

Depremde yıkılan Serin2 Apartmanı'nda Diyarbakır Barosu üyesi meslektaşımız Baver KARAKOYUN ve Yusuf Can BAYANCUK ile aile bireylerinin de aralarında bulunduğu 41 kişi hayatını kaybetmiştir.

Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca 2023/8954 numaralı soruşturma kapsamında, deprem bölgelerinde yapılacak yapılar hakkındaki yönetmelik olan 1975 hükümlerine tabi olduğu, belediye arşiv dosyasında binaya ait 1994 tarihli yapı ruhsatı ekinde mimari, statik betonarme ve tesisat projelerinin bulunduğu tespit edilmiştir.

Savcılıkça alınan bilirkişi raporunda; **“Binanın statik hesabında deprem yükü hesaplarının bulunmaması, düzensizlik kontrolleri hesaplarının bulunmaması, beton sınıfının deprem yönetmeliğine uygun olarak seçilmemesi, görelî kat ötelemesinin sınırlandırılması kontrolünün bulunmaması, kolon-kiriş birleşim bölgesi kesme hesabının bulunmaması ve diğer deprem yönetmeliği kontrollerinin hesap raporunda yer almaması nedeni ile statik proje müellifinin ve statik betonarme projeye onay veren mercilerin; binanın tem üstü vizesi alınmadığı halde inşaata devam edilmesine müsaade edilmesi ve binanın yapı kullanım izin belgesi düzenlenmeden iskana açılması nedeni ile belediye ve varsa kurum yetkilerinin; binanın ruhsat eki projelere uygun olarak yapılmaması”** tespitine yer verilmiştir.

Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma devam etmektedir.

DEVLETİN AFET NEDENİYLE YÜKÜMLÜLÜKLERİNİN DAYANAKLARI VE YASAL ÇERÇEVE

Türkiye coğrafi konumu (jeolojik ve topografik yapısı) ve iklim özellikleriyle tipik bir afet ülkesidir.

Bilindiği üzere Türkiye jeolojik ve topografik yapısı nedeniyle büyük can ve mal kayıplarına yol açan deprem felaketleriyle sık sık karşılaşmaktadır. Afetlerin önlenmesi ve zararların azaltılması amacıyla alınması gereken tedbirleri araştırmak, bu konudaki temel hedef ve politikaları belirlemek, afete uğramış ve uğrayabilecek bölgeler ile yapı veya ikamet için yasaklanmış afet bölgelerini tespit ve ilan etmek, afet bölgelerinde yapılacak yapılarla ilgili kuralları, yapı tekniklerini ve projelendirme esaslarını tespit etmek, depremleri ve etkilerini incelemek, elde edilen sonuçlara göre deprem katalogları ile ülkenin deprem haritalarını hazırlamak ve geliştirmek, depremlerden dolayı hasar görmüş yapıların takviye ve onarım yöntemleriyle ilgili çalışmalar yapmak Devletin görev, yetki ve sorumlulukları arasında bulunmaktadır.

Sağlıklı ve dengeli çevre kavramına Anayasa'nın 56 (Doğal güzelliklerin korunduğu, kentleşme ve sanayileşmenin getirdiği hava ve su kirliliğinin önlenmesi bir çevre kadar, belirli bir plan ve programa göre düzenlenmiş çevrenin de gireceği kuşkusuzdur. Bu amaçla devlet, çevrenin korunmasını sağlamak için etkili bir hukuk düzeni oluşturmakla yükümlüdür) ve 57. maddelerinde (Şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeten bir planlama çerçevesinde, barınma ve konut ihtiyacını karşılayacak tedbirlerin alınması anayasal yükümlülüktür) yer verilmiştir.

Türkiye gibi doğal afetlerin sık yaşandığı bir coğrafyada afetin hukuki niteliği, afet ile idarenin sorumluluğu arasındaki ilişki ve afetin idarenin sorumluluğu üzerindeki etkisi önem kazanmaktadır. Devletin, belirli bir kişinin hayatına yönelik gerçek ve yakın bir tehlikenin bulunduğu bilmesi ya da bilinmesi gerektiği durumların varlığı kabul edildikten sonra, makul ölçüler çerçevesinde ve sahip oldukları yetkiler kapsamında bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde kamu makamlarının önlem almaları gerekmektedir.

Deprem gibi afetler yaygın literatürde ani gelişen doğal afet olarak adlandırılrsa da, insan faaliyetlerinin afetlerdeki etkisi ve öngörülebilir risklerin varlığına rağmen alınmayan önlemler oluşabilecek zarar katsayısında artışa sebebiyet vermektedir. Deprem büyüklüğü karşısında, yapılar ve insanlar üzerindeki etkisi anlamına gelen şiddetin azaltılması aynı zamanda bir kamu yönetimi ve hukuk sorunudur. Şiddetin artmasına neden olan ise, kent planlamasındaki hatalar, çevresel bozulma, ormansızlaştırma, iklim krizi ve insan onuruna yaraşır, güvenli barınma koşullarını sağlayacak kamusal kaynaklara eşitsiz erişim sorunlarıdır.

Önleme ve Zarar Azaltmadan Kaynaklı Devletin Sorumluluğu

Önleyici tedbirlerin alınmaması sonucu meydana gelen can kayıplarından Devletin sorumluluğunu gerektiren durumlarda, Anayasa'nın 17. Maddesi gereğince oluşturulması gereken etkili bir yargısal sistemin kapsamında, etkinliğe dair belirlenmiş asgari standartları karşılayan ve soruşturmanın bulguları çerçevesinde adli cezaların uygulanmasını sağlayan bağımsız ve tarafsız bir resmi soruşturma usulünün bulunması gerekir. Bu gibi davalarda, yetkili makamlar büyük bir gayretle ve ivedilikle çalışmalı ve ilk olarak olayın meydana geliş koşulları ile denetim sisteminin işleyişindeki aksaklıkları, ikinci olarak da söz konusu olaylar zincirinde herhangi bir şekilde rol oynayan Devlet görevlileri ya da mercilerini tespit etmek için resen soruşturma açmalıdır.

Devlet görevlileri ya da kurumlarının muhakeme hatası veya dikkatsizliği aşan bir ihmali olduğu, yani olası sonuçların farkında olunmasına rağmen tehlikeli bir faaliyet nedeniyle oluşan riskleri bertaraf etmek için gerekli ve yeterli önlemleri almak için kamu görevinin kendilerine yüklediği sorumlulukları yerine getirmeyerek insan hayatının tehlikeye girmesine neden olan kişiler aleyhine hiçbir suçlamada bulunulmaması ya da bu kişilerin yargılanmaması 17. maddenin ihlaline neden olmaktadır.

Afet risklerine hazırlık kapsamında ruhsatsız, ruhsat ve eklerine aykırı veya imar mevzuatına aykırı yapıların kayıt altına alınmasını amaçlayan imar affı düzenlemeleri zaman zaman yasallaşmaktadır. Bu düzenlemeler, kaçak olarak nitelendirilen yapılara yasal meşruiyet sağlamasına karşın afete dayanıklı barınma hakkı ile Anayasa'nın 56. maddesinde belirtilen sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına aykırıdır.

Bununla birlikte, 2018 yılında 3194 sayılı İmar Kanununa eklenen aşağıdaki maddede, imar barışına dahil edilen yapılara ilişkin düzenlemenin deprem, çevre sağlığı, kentsel planlama bütünlüğüne etkisi dikkate alınmadan yapıldığı gibi bahsedilen gelirlerin afet riskli alanların dönüştürülmesi amacıyla kullanıldığı hususlarında şüpheler bulunmaktadır.

3194 sayılı İmar Kanunu, Geçici Madde 16 - (Ek: 11/5/2018-7143/16 md.) Afet risklerine hazırlık kapsamında ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapıların kayıt altına alınması ve imar barışının sağlanması amacıyla, 31/12/2017 tarihinden önce yapılmış yapılar için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve yetkilendireceği kurum ve kuruluşlara 31/10/2018 tarihine kadar başvurulması, bu maddedeki şartların yerine getirilmesi ve 31/12/2018 tarihine kadar kayıt bedelinin ödenmesi halinde Yapı Kayıt Belgesi verilebilir. Başvuruya konu yapının ve arsasının mülkiyet durumu, yapı sınıf ve grubu ve diğer hususlar Bakanlık tarafından hazırlanan Yapı Kayıt Sistemine yapı sahibinin beyanına göre kaydedilir.

10 ilde yaşanan depremin yıkıcı etkisinde ve ortaya çıkan hak ihlallerinde, bu aşamadaki önleme ve zarar azaltmadan kaynaklı kurum/ların sorumlulukların yerine

getirilmemesi önemli bir etkidir. Devletin ödevleri bağlamında kurum/ların eylemsizliği ile önleyici tedbirlerin alınmadığı görülmektedir.

Deprem Nedeniyle İlgili Kanunlardan Kaynaklanan Somut Yükümlülüklerin Kapsamı ve Yetkili Makamların Tespiti

a) 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

Büyükşehir belediyeleri, kentsel ve kırsal alanlar ile mahallelerde imar planlarının yapılması, uygulanması ve denetimi noktasında yetkilidir. Büyükşehir sınırlarındaki ilçe belediyelerinin imar alanındaki uygulamalarının büyükşehir planına uygunluk denetimi de büyükşehir belediyelerinin görevleri arasındadır. Planlamadan uygulamaya tüm süreçler bakımından ilçe belediyeleri, büyükşehir ve merkezden yönetimin vesayet yetkileri kapsamındaki işlem ve eylemlerinin tespit edilmesi ile sorumluluğun bu ekseninde temellendirilmesi gerekir.

Büyükşehir statüsündeki yerlerde büyükşehir belediyesinin görev ve yetkileri ile büyükşehir ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları bakımından 5216 sayılı Kanunun 7. maddesinde deprem ve diğer doğal afetlerle ilgili plânlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek, afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etme ve yıkım konusunda ilçe belediyelerinin talepleri hâlinde her türlü desteği sağlamaktır.

Büyükşehir belediyeleri karşısında ilçe belediyelerinin yetkileri ise 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda düzenlenmektedir.

b) 5393 sayılı Belediye Kanunu

Madde 14; 'Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; imar, kentsel altyapı, kent bilgi sistemleri, çevre ve çevre sağlığı, konut düzenlemelerini yapar',

Madde 53; 'Belediye; yangın, sanayi kazaları, deprem ve diğer doğal afetlerden korunmak veya bunların zararlarını azaltmak amacıyla beldenin özelliklerini de dikkate alarak gerekli afet ve acil durum plânlarını yapar, ekip ve donanımı hazırlar' şeklinde düzenlenmiştir.

c) 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun

Riskli yapı tespiti 'Tespit, Taşınmaz Devri ve Tescil' başlıklı 3. madde gereğince, öncelikle yapı malikleri veya kanuni temsilcileri tarafından, Bakanlıkça lisanslandırılan kurum ve kuruluşlara yaptırılır ve sonuç Bakanlığa veya İdareye bildirilir. Bakanlık, riskli yapıların tespitini süre vererek maliklerden veya kanuni temsilcilerinden isteyebilir. Verilen süre içinde yaptırılmadığı takdirde, tespitler Bakanlıkça veya İdarece yapılır veya yaptırılır.

Riskli alan tespiti, diğer makamların talebi ve görüşleri alınarak, yasanın 4. maddesi gereğince Cumhurbaşkanı tarafından yapılır.

d) 3194 sayılı İmar Kanunu

İmar planlarında 'Bakanlığın Yetkisi' başlıklı 9. maddesinde, Bakanlık gerekli görülen hallerde, kamu yapıları ve enerji tesisleriyle ilgili alt yapı, üst yapı ve iletim hatlarına ilişkin imar planı ve değişikliklerinin, umumi hayata müessir afetler dolayısıyla veya toplu konut uygulaması hususunda yetkilidir.

Yasanın 21. maddesi gereğince yapı ruhsatı, valilik ya da belediyelerce sağlanır.

'Yapı Kullanma İzni' başlıklı 30. madde kapsamında yapı tamamen bittiği takdirde tamamının, kısmen kullanılması mümkün kısımları tamamlandığı takdirde bu kısımlarının kullanılabilmesi için inşaat ruhsatını veren belediye, valilik bürolarından izin alınması gerekir.

'Ruhsatsız Veya Ruhsat Ve Eklerine Aykırı Olarak Başlanan Yapılar' başlıklı 32. maddesi ise 'Bu Kanun hükümlerine göre; ruhsat alınmadan yapıya başlandığı veya ruhsat ve eklerine veya ruhsat alınmadan yapılabilecek yapılarda projelerine ve ilgili mevzuatına aykırı yapı yapıldığı ilgili idarece tespiti, fenni mesulce tespiti ve ihbarı veya herhangi bir şekilde bu duruma muttali olunması üzerine, belediye veya valiliklerce o andaki inşaat durumu tespit edilir. Yapı mühürlenerek inşaat derhal durdurulur. Belirtilen eksikliklerin giderilmemesi durumunda yapının yıkım işlemi alınan karar gereğince yerine getirilir' düzenlemesini içermektedir.

İmar Kanunu'nun Geçici 16/10 maddesi son cümlesi uyarınca yapının depreme dayanıklılığı hususu malikin sorumluluğundadır. Bina güvenliği gibi teknik yönü ağır basan bir konuda uzmanlık bilgisine sahip olmayan maliklerin üstlendiği külfet, idarenin elinde bulunda teknik imkânlarla kıyaslandığında ölçsüz ve katlanılması imkânsız bir hal alabilecektir.

YAŞAM HAKKI SORUMLULUĞU VE DEPREM

Anayasanın 17 ve AİHS'nin 2. maddesi gereğince "Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

Kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı, birbirleriyle sıkı sıkıya bağlı, devredilmez ve vazgeçilmez haklardan olup devletin bu konuda pozitif ve negatif yükümlülükleri bulunmaktadır. Devletin; negatif olarak yetki alanında bulunan hiçbir bireyin yaşamına kasıtlı ve hukuka aykırı olarak son vermeme, bunun yanı sıra - pozitif bir yükümlülük olarak- yine yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını gerek kamusal makamların gerek diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır.

Pozitif Yükümlülük Kapsamında Yaşam Hakkı

Devlet, yaşam hakkına ilişkin pozitif yükümlülük olarak genel ve objektif hukuk kuralları koyma, koyduğu bu kurallara kendisi uyma, kamu gücü kullanmak suretiyle bu kurallara uyulmasını sağlama ve yaşam hakkını koruyucu önlemler alma yükümlülüğü altındadır.

Devletin bu yükümlülüğü deprem olgusu bağlamında değerlendirildiğinde, can ve mal güvenliğinin sağlanması için gerekli önlemlerin alınması için kuralları belirlemeli ve uygulanmasını sağlamalıdır. Bu kapsamda öncelikle yerleşim yerlerinin insan yaşamını tehdit etmeyecek şekilde belirlenmesi gerekir. Anayasamızın 56. maddesinde herkesin, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkının bulunduğunu; 57. maddesinde de devletin şehir özelliklerine göre çevre şartlarını gözeten planlamalar yapacağı hususuna dair düzenlemeler mevcuttur. Bu kapsamda afet riski taşıyan alanların belirlenmesi ve alınacak hukuki, fiziki tedbirlerle bu alanların ya yerleşime kapatılması ya da can ve mal tehlikesini azaltıcı sıkı koşullar getirilerek imar izni verilmelidir.

Dünya Deprem Haritası ile AFAD tarafından güncellenerek 1 Ocak 2019 tarihinde yürürlüğe giren Türkiye Deprem Tehlike Haritası incelendiğinde, Türkiye'nin bir deprem ülkesi olduğu görülmektedir. Öncelikle bu gerçeğin kabul edilmesi ve buna bağlı olarak öngörülebilir bu doğa olayının bir felakete dönüşmemesi, can ve mal kayıplarının yaşanmaması için alınabilecek tüm tedbirlerin alınması gerekir. Doğal afet riski yüksek bir yaşam alanında imarla ilgili hizmetleri yapmak veya yaptırmak kurumların görev ve sorumlulukları arasındadır. Bu kapsamda ruhsata aykırı veya ruhsatsız yapılan yapıların idare tarafından yıktırılması ve kullanma izni verilmeyen veya alınmayan yapılara izin alınıncaya kadar elektrik, su gibi hizmetlerden faydalandırılmaması şeklinde gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Devletin afete dayanıklı yapı kapsamında sorumluluğunun tespiti açısından, yapının üzerinde bulunduğu zeminin özelliği, zemin durumuna göre depreme dayanıklılığının kontrolü, yapı kullanma izni bulunup bulunmadığı, imar planları ve inşaat ruhsatlarının hangi idarelerce yapıldığı ve verildiği, yapıların imar açısından denetlenmesi, afete uğramış ve uğrayabilecek bölgeler ile yapı ve ikamet için yasaklanmış afet bölgelerinin tespit ve ilan edilip edilmediği, afet bölgelerinde yapılacak yapılarla ilgili kuralları, yapı tekniklerini, projelendirme esaslarını, ülkenin deprem haritalarını hazırlamak konusunda idarelerin üzerlerine düşen görev ve yetkileri yerine getirip getirmediği, denetim ve kontrol görevlerini yapıp yapılmadığı hususları ayrı ayrı irdelenmeli ve idarece gerekli önlemlerin alınıp alınmadığı belirlenmeli ve bunun sonucuna göre; idarenin belli bir hareket tarzı izleyip izlemediği veya hareketsiz kalıp kalmadığı ortaya konulmalıdır.

Usulü Yükümlülük Kapsamında Yaşam Hakkı

Devletin, yaşam hakkının korunması kapsamında bir diğer yükümlülüğü meydana gelen deprem sonucu oluşan can kayıplarına ilişkin varsa sorumluluğu olan kişilerin belirlenmesine ve gerektiğinde bu kişilerin cezalandırılmasına imkân tanıyan bir soruşturma yapılmasıdır.

6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen depremin sonuçları itibarıyla büyük bir felakete dönüşmesinin bir diğer nedeni de geçmişte yaşanan depremlerde sorumlulara karşı etkili bir soruşturma ve yargılama sürecinin yürütülmemiş olmasıdır. Devlet görevlilerinin ya da kurumlarının gerekli ve yeterli önlemleri almadığı durumlarda, hiçbir suçlamada bulunulmaması ya da bu kişilerin yargılanmaması yaşam hakkının ihlaline neden olmaktadır.

AİHS 2. madde uyarınca yaşamı korumak için tüm önlemleri almaya yönelik kesin yükümlülük, her şeyden önce, Devlet'e aittir. Devlet, yaşama hakkını tehdit eden durumlara karşı etkin bir caydırma mekanizması ile yasal ve idari çerçeve oluşturmak ve bunun için de bağımsız ve tarafsız bir resmi soruşturma usulü sağlamak zorundadır. Bu gibi durumlarda, yetkili makamlar büyük bir gayretle ve ivedilikle çalışmalı ve ilk olarak olayın meydana gelme şartları ile denetim sisteminin işleyişindeki aksaklıkları, ikinci olarak da söz konusu olaylar zincirinde herhangi bir şekilde rol oynayan Devlet görevlileri ya da kurumları saptamak için etkin yargısal faaliyette bulunmalıdır.

Diyarbakır Barosu olarak, kamu kurumlarının deprem nedeniyle, 414 kişinin yaşamını yitirmesinden kaynaklı olarak sorumluluklarının bulunduğu belirtilerek 22 Şubat 2023 tarihinde Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmuştur. Savcılıkça müteahhit, fenni mesul, iş yeri sahipleri hakkında yürütülen soruşturmalara rağmen, yaşanan ölümler karşısında kurumların sorumluluğuna dair etkin bir soruşturma faaliyeti yürütülmemektedir. Bu kapsamda, Baromuzun suç duyurusuna ilişkin henüz bir işlemin yapılmadığı savcılık kayıtlarından tespit edilmiştir.

Diyarbakır'da yıkılan yapılar ve soruşturma süreçlerinde alınan rapor içerikleri incelendiğinde; Dünder ve Hisami Apartmanlarının ruhsatsız ve projersiz inşa edilmesi, imar affi başvurusunun yapılması, yapıların mimari ve statik projelerinin bulunmaması, onaylı veya onaylı olmayan projelere aykırı bir şekilde yapıların inşa edilmesi, imar durumuna uygunluk kontrolünün yapılmaması, binanın yapı kullanım izin belgesi düzenlenmeden iskana açılması hususlarında gerek doğrudan gerekse denetim yükümlülüğünden kaynaklı olarak kurumların sorumluluğunun bulunduğu görülmektedir. Bu hususlarda denetim ve kontrol görevlerini yerine getirmeyerek deprem nedeniyle yaşanan felakette sorumluluğu bulunan kurum yetkililerinin tespiti ve eylemlerine uygun suç tipi üzerinden etkin bir yargılamanın yürütülmesi gerekir.

İmar Affi Düzenlemesi Ve Yaşam Hakkı

6 Şubat 2023 tarihli depremlerin yol açtığı yıkım ve kayıpların bu boyutlarda olmasında insan faktörü de önemli bir paya sahiptir. Türkiye, aktif fay hatlarının bulunduğu bir deprem ülkesidir. Bu gerçekliğe karşın, son dönemde yaşanan depremlerden edinilen deneyim ve çıkarılan acı derslere rağmen iktidar tarafından etkin afet yönetim planları oluşturulmadığı görülmektedir.

Bireylere Sağlıklı ve Güvenli Konut sağlanması sosyal devletin sorumluluğudur. Tüm insanların güvenli, sağlıklı ve yerleşik bir çevrede yaşama hakkı; kentlerin fiziki biçimleri, özellikle de mahalle ölçeğinde konutların yapısı, yüksek kaliteli bir kent çevresi oluşturmada önemlidir.

İmar affi düzenlemeleriyle birlikte, yapıların projelendirilmesi, ruhsatlandırılması, inşa edilmesi ve tüm bu süreçlerin denetlenmesine yönelik uygulamaya karşın, bir anda zarar görmüş ve dayanıksız yapı stokunun dönüştürülmesi beklenirken imar affi düzenlemeleriyle yasallaştırılarak kullanılmasına devam edilmesi sağlanmıştır.

İmar affi kapsamında depremin etkilediği 10 ilde verilen yapı kayıt belgesi sayısı kamuoyuna yansıyan haber içeriklerinden görüldüğü üzere; Adana'da 59 bin 247, Adıyaman'da 10 bin 629, Diyarbakır'da 14 bin 719, Gaziantep'te 40 bin 224, Hatay'da 56 bin 464, Kahramanmaraş'ta 39 bin 58, Kilis'te 4 bin 897, Malatya'da 22 bin 299, Osmaniye'de 21 bin 107, Şanlıurfa'da 25 bin 521 olmak üzere toplam 294 bin 166'dir.

3194 sayılı yasanın geçici 16/10 maddesi son cümlesi uyarınca yapının depreme dayanıklılığı hususu malikin sorumluluğundadır. İmar affına ilişkin başvuru yapılan binalara ilişkin teknik inceleme, mühendislik hizmeti verilerek yapının afete dayanıklı durumunun tespitiyle birlikte gerekirse güçlendirmesi yapılmak suretiyle yapı kayıt belgesi verilmesi gerekirken; 2018 yılında imar affi başvurusunda bulunan yapı sahiplerine sorumluluk yüklemek amacıyla, herhangi bir denetim yapılmaksızın yapı kayıt belgeleri verilerek kaçak yapılara Anayasa'nın 56. maddesinde belirtilen sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı ihlal edilerek meşruiyet sağlanmıştır.

6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen deprem dolayısıyla, imar affi kapsamında yapı kayıt belgesi alan kimi yapıların yıkık, ağır ve orta hasarlı olduğu görülmektedir. Bu durum, yaşam hakkının pozitif yükümlülüklerini düzenleyen Anayasanın 17, 56 ve 57 ile

AİHS'nin 2. maddeleri kapsamında devletin asli sorumluluğunda olan sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı ile yaşam hakkını koruma sorumluluğu, önleyici ve koruyucu tedbirlerin alınmadığı görülmektedir.

GENEL DEĞERLENDİRME

Deprem önlenemez ise de öngörülebilir olduğu gibi devletin, deprem öncesi oluşabilecek zararları önleme ya da en aza indirme konusunda görev ve sorumlulukları bulunmaktadır.

Yapılarda güvenlik standartlarının oluşturulup uygulanması, güvenli olmayan yapılara ilişkin envanterleri derleyerek yapıların yıkılması, yeniden yapılması ya da onarılması, yerel sağlık, güvenlik ve barınma hususunda kurumların işbirliği içerisinde faaliyette bulunulması, deprem gerçekliği karşısında devletin sorumluluğunun gereğidir.

Türkiye teknik anlamda bir deprem ülkesidir. Bu durum, devlete ve somut olarak kamu gücü kullanan makamlara başta yaşam hakkı olmak üzere temel haklara müdahalenin önlenmesi ve koruyucu tedbirlerin alınması hususunda pozitif yükümlülükler yüklemektedir. Hem merkezi hem yerel yönetimler, afet yönetiminin en önemli aşaması olan önleme, risk azaltma ve hazırlık aşamalarına dair kapsamlı yetkilere ve sorumluluğa sahiptir. Krizlere ve özellikle depreme dirençli kentlerin planlanması mevcut yetkiler ve imkânlar dahilinde mümkündür.

Deprem kuşağında yer alan bir bölgede, deprem tehlikesi göz önünde bulundurularak, yerleşim alanlarının belirlenmesi, bu alanlarda yapılaşmaya ilişkin önlemlerin alınması, uygulanması; imar ve inşaatların yeterince denetlenmesi, ruhsatsız veya ruhsata aykırı yapılaşmaya engel olunması, bunların dönüşümünün veya yıkımının sağlanması; ülke çapında depreme dayanıklı çağdaş bir yapılaşmanın sağlanmasına devletin ve ilgili idari birimlerin yükümlülükleri ve sorumlulukları kapsamındadır.

Diyarbakır'da yaşanan deprem felaketinden kaynaklı olarak yıkılan;

- Galeria Sitesi'nde onaylı veya onaylı olmayan projelere uygun olarak inşa edilmediği, binada yapılan mühürlenme sonrası resmi izin olmadan inşaata devam edilmesine müsaade edildiği, statik betonarme projelerin ve statik hesap raporu ile tesisat projeleri bulunmadığı ve binanın inşa edilmiş durumunun belediye arşiv dosyasında yer alan hiçbir projeye uymadığı,
- Sözel Apartmanı'nın onaylı projelere aykırı olarak inşa edildiği, binanın imar durumuna uygunluğunun kontrol edilmediği ve binanın yapı kullanım izin belgesi düzenlenmeden iskana açıldığı,
- Hisami, DüNDAR ve Yoldaş Apartmanlarının ise ruhsatsız, projersiz, kaçak ve denetimsiz olarak inşa edildiği tespit edilmiştir.

- Serin2 Apartmanının binanın yapı kullanım izin belgesi düzenlenmeden iskana açılması nedeni ile belediye ve varsa kurum yetkilerinin; binanın ruhsat eki projelere uygun olarak yapılmadığı tespit edilmiştir.

Kamu görevlileri; imar planının belirlenmesi sırasında zemin etüdünün yapılması ile binaların yapı izninin verilmesinden başlayarak iskan izni verilinceye kadar inşaatın her aşamasını denetlemekle yükümlü olmasına rağmen söz konusu binaların yapımı esnasında yükümlülüklerini yerine getirmeyerek deprem yönetmeliğine aykırı yapılan binaların yıkılması karşısında hareketsiz kaldıkları görülmektedir. Yine yukarıda değinilen yargılama dosyalarına yansıyan bilirkişi rapor içerikleri gözetildiğinde, önleyici ve koruyucu tedbirlerin yapının imar ve iskan ruhsat izinlerinin verilmesi, inşa süreci ve sonrasında alınmadığı, gerekli denetimlerin yapılmadığı tespit edilmiştir.

Hisami, Dündar ve Yoldaş Apartmanlarına ilişkin belediyelerde işlem dosyasının bulunmadığı, Serin2 Apartmanının yapı kullanım izin belgesi düzenlenmeden iskana açıldığı, binaların ruhsat alınmaksızın kaçak olarak yapıldığı, gerek yapının inşası aşamasında gerek daha sonraki aşamalarda yapıya ilişkin olarak herhangi bir tespit ve denetim yapılmadığı, binaların kaçak olarak inşa edilirken hatalı malzeme ve işçilik kullanılması nedeniyle deprem sonrasında yıkıldığı kanaatine varıldığı, yasaların vermiş olduğu denetim ve gözetim görevlerinin yerine getirmediği görülmektedir.

3194 sayılı Yasa ve ilgili Yönetmelik uyarınca imar planı yapmak, inşaat ruhsatı vermek, projeyi onaylamak, yapılaşmayı kontrol etmek, yapı kullanma izni vermek, Büyükşehir ve İlçe Belediye Başkanlığı ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın sorumluluğunda bulunmaktadır. Bu nedenle 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen depremler sonucu yıkılan yapılardan kaynaklı olarak yaşamını yitiren veya yaralananlar açısından ilgili kurum yetkililerinin cezai sorumluluğu bulunmaktadır. Bu bağlamda, yaşam hakkı ihlalini kapsayıcı bir şekilde kurumsal açıdan denetim yükümlülüğünün yerine getirilmemesinden kaynaklı sorumluların yargılanması gerektiği, ancak bu hususta yapılan suç duyurularına rağmen savcılıkça etkin bir yargısal faaliyette bulunulmadığı görülmektedir.

Diyarbakır ilinde meydana gelen deprem nedeniyle yıkılan her bir yapıya ilişkin yürütülen soruşturma faaliyetleri neticesinde, devletin önleyici ve koruyucu tedbirleri almadığı, bu kapsamda yaşanan ölüm olaylarından kaynaklı sorumluluğunun bulunduğu ve yaşam hakkının pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilmemesinden kaynaklı ihlal edildiği görülmektedir.

SONUÇ

Depremi önlenmesi mümkün olmayan ve her an gerçekleşebilecek bir doğal afet olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle depreme hazırlıklı olmak ve oluşacak zararları en aza indirmek için gerekli önlemlerin devlet kurumları tarafından alınması gerekmektedir.

Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı nezdinde devam eden soruşturma dosyaları, bu dosyalar kapsamında hazırlanan bilirkişi raporları, elde edilen veriler ve yasal mevzuatlar dikkate alınarak hem 6 Şubat tarihinde yaşanan felaketin sorumlularının tespiti hem de ileride yaşanması muhtemel depremlerin de aynı şekilde ağır sonuçlara yol açmaması için aşağıda belirtilen önlemlerin alınması gerekmektedir.

- 1- 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen depremde gerek can kaybı gerekse orta ve üstü hasar gören ya da yıkılan bina sayısı açısından sonuçların ağırlaşmasında sorumluluğu bulunanlara ilişkin yargı süreci eyleme uygun suç tanımları üzerinden etkili, bağımsız ve kapsamlı bir biçimde tamamlanmalı,**
- 2- 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun hükümleri gereğince, Diyarbakır kent merkezi ve ilçelerinde, ruhsatsız, ruhsat ve eklerine aykırı veya imar mevzuatına aykırı yapılar kayıt altına alınmalı ve gerekli dönüşüm yapılmalı,**
- 3- Şehirlerin ve insan yerleşimlerinin daha kapsayıcı, güvenli, dirençli ve sürdürülebilir kılınması sağlanmalı,**
- 4- Tehlikeye maruz kalmayı ve afetten zarar görebilirliği önlemek ve azaltmak, müdahale ve iyileştirme ile mevcut afet riskini azaltmak, böylelikle afetlere karşı dirençliliği arttırmak için gerekli çalışmalar yürütülmelidir.**

DİYARBAKIR BAROSU

EKİM 2023